

УТИЦАЈ ЕВРОИНТЕГРАЦИЈА НА ОДРЖИВИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Апстракт: Евроинтеграције, у ширем смислу, доводе до укидања царинских баријера и квантитавних увозних ограничења чиме државе као самостални географски простори постају јединствено светско тржиште. У ужем смислу, евроинтеграције, су важне за одрживи привредни развој јер омогућавају заштиту животне средине и биодиверзитета на националном и међународном нивоу.

Имајући у виду значење евроинтеграција у раду се анализира:

1) утицај придруживања националних економија Европској Унији (ЕУ) и Светској трговинској организацији (WTO) на привредни развој и

2) значај евроинтеграција за очување животне средине чиме се доприноси опстанку заштићених подручја и биодиверзитета.

Радам се указује на значење привредног развоја у савременим условима који поред економских укључује и еколошке компоненте, као и развој институционалног оквира којим се доприноси хармонизацији у процесу интеграције.

Кључне речи: евроинтеграције, привредни развој, трговинска политика, животна средина, биодиверзитет

I. Увод

Одлике савремене светске привреде су: глобализација, технолошки прогрес и интер и интраиндустријска размена. Глобализација светске привреде представља интеграцију већег броја земаља које раде по стандардима светске сарадње и трговине. На овај начин се остварује чвршћа сарадња између земаља које се закључиле споразум о интеграцији него што је случај у сарадњи са другим земљама.

Наведене карактеристике савремене светске привреде су у функцији стварања јединственог светског тржишта које постаје универзални географски простор који може да се анализира са аспекта економског и еколошког утицаја на одрживи економски развој.

Реформа трговинске политике у Републици Србији, са циљем јачања извозно усмерене развојне стратегије, започета је после 2000. године.

*bdanica@neobee.net

Република Србија се усмерава на инострано тржиште како би остварила успешан привредни развој због чега трговинска политика треба да омогући домаћим предузећима приступ страним тржиштима, а страним предузећима слободан приступ домаћем тржишту. На овај начин се стварају услови за већа страна директна улагања, подстичу домаћа предузећа да улажу на страна тржишта и повећавају извоз, што је кључани услов за економски раст.

Важан предуслов за приступање Европској Унији је хармонизација постојећих прописа са прописима ЕУ. Прилагођавање институционалног оквира је предмет анализе Европске комисије по одређеним областима, због чега је неопходно анализирати достигнути степен хармонизације како за трговинску политику, тако и за заштиту животне средине. Важан циљ у области заштите животне средине је и заштита биодиверзитета чему се одговарајућим доприноси мерама и механизмима у области животне средине.

Досадашњи ефекти интеграција Републике Србије испољени директно на трговинску политику и заштиту животне средине, и индиректно на привредни развој, су позитивни и негативни. Већи број позитивних ефеката остварених посебно у домену институционалног система даје могућност да ће се потпуна хармонизација прописа и мера, као и поштовање тих мера, у будућности, ипак, остварити.

2. Евроинтеграције Републике Србије у области трговинске политике

Односи између Савезне Републике Југославије (СРЈ) и Европске Уније (ЕУ), суштински и саджајно се мењају од октобра 2000. године (током деведесетих година односи су обележени санкцијама и посредничком улогом органа и представника ЕУ према СРЈ). У новембру 2000. године потписује се Оквирни споразум о реализацији помоћи и подршке између СРЈ и ЕУ чиме започиње процес либерализације спољно-трговинске размене.

Даљи кораци Србије у оквиру њеног будућег чланства у ЕУ одвијају се кроз Процес стабилизације и придруживања чији је основни циљ да земљама омогући брже спровођење политичког и економског преображаја који су нужни за напредак у процесу придруживања. Међутим, услед различитости економских система Србије и Црне Горе (од фебруара 2003. године уместо СРЈ постоји облик државног уређења СЦГ), 2004. године, Европска Унија је СРЈ понудила тзв. “приступ на два колосека” (“twin track” approach) према коме се остварује сарадња са сваком од република посебно у областима које саме уређују – трговина, економска и секторска политика, а са државном заједницом у областима из њеног делокруга, посебно међународних политичких обавеза и људских права. Овај приступ је важио

до 2006. године, од када Србија и Црна Гора постају самосталне државе и тако се даље развијају у процесу евроинтеграција.

Република Србија потписује Споразум о стабилизацији и придруживању са Европском заједницом и њиховим државама чланицама 29. априла 2008. године. У оквиру процеса придруживања Србија треба да испуни три основна критеријума за придруживање ЕУ: политички, економски и усвајање правних тековина ЕУ (*acquis communautaire*). Од марта 2012. године Србији је додељен статус кандидата за чланство у ЕУ.

У процесу стабилизације и придруживања Република Србија примењује и Лисабонску (2000) и "измењену Лисабонску стратегију" (2005) које садрже циљеве и мере за побољшање конкурентности ЕУ (знање и иновације усмерене на раст; Европа као атрактивније место за инвестиције; рад и стварање нових и бољих радних места) (*Lisbon Strategy evaluation document*, 2010). Лисабонска стратегија не обавезује земље приступнице/кандидате, међутим, њено увођење у развојну политику привреде сматра се добром праксом на путу према европским интеграцијама.

2. 1. Значај Европске Уније и Светске трговинске организације за трговинску политику

Европска Унија и Светска трговинска организација (WTO) су настали као резултат глобализације светске привреде и потребе земаља за јачим повезивањем у међународној размени. Чланством у овим организацијама државе остварују бројне користи које су везане за повећање националне производње, запослености, инвестиција, као и либерализацију спољно-трговинских токова.

Обострана либерализација тржишта између Србије и ЕУ постепено ће довести до несметане и неограничене размене, а концепт извоза робе из Србије у ЕУ биће замењен концептом учешћа на заједничком тржишту ЕУ. ЕУ је тржиште састављено од 28 земаља под називом јединствено или заједничко тржиште. На тржишту су гарантоване четири слободе које се односе на кретање робе, услуга, људи и капитала (Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији, 2005).

Основна улога Светске трговинске организације је:

(1) трговинска комуникација између нација са циљем пружања помоћи произвођачима роба и услуга, увозницима и извозницима, као и надзор њиховог пословања,

(2) сарадња са другим међународним организацијама, пружање техничке помоћи развијеним земљама и надгледање националних трговинских политика и

(3) забрана дискриминације једне земље од стране друге земље јер су све земље једнаке и деле корист од елиминације трговинских препрека.

Основна правила WTO су прогресивна либерализација консолидованих царинских стопа и недискриминација на основу којих земље имају користи у реципрочној размени “уступака”, односно, земља има користи од смањивања сопствених увозних ограничења и од смањивања увозних ограничења партнера.

2.2. Законодавни основ за регулисање односа Србије и ЕУ/WTO у међународној размени

Регулисање односа Србије и ЕУ започето је у оквиру Савезне Републике Југославије (СРЈ) потписивањем оквирног споразума о реализацији помоћи и подршке са ЕУ 2000. године. На овај начин држава се укључила у коришћење аутономних трговинских преференцијала за извоз робе на тржиште ЕУ.

Следећи законски основ за регулисање односа између СРЈ и ЕУ је Национална стратегија Србије за придруживање Србије и Црне Горе ЕУ из 2005. године која садржи смернице за остваривање четири слободе везане за кретање робе, услуга, људи и капитала.

Фаза усклађивања са законодавством ЕУ подразумева усклађивање свих техничких правила и стандарда, као и одговарајућих процедура са правилима ЕУ у области слободе кретања робе, омогућавање свим држављанима ЕУ исти третман код samozапослења и пословног настањивања као и својим држављанима, забрану дискриминације радника миграната по основу држављанства и усаглашено остваривање припрема за кретање капитала на правном и економском нивоу.

Наредни корак у поступку придруживања ЕУ је потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању 2008. године који садржи следеће одреднице (Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране, 2008):

(1) сва међусобна ограничења (царинска и количинска) са уласком Србије у ЕУ ће се укинути;

(2) царине за одређене пољопривредне производе који су од стратешке важности за Србију остају све до чланства Србије у ЕУ и

(3) производи из Србије се могу слободно пласирати на тржиште ЕУ у складу са трговинском либерализацијом.

Према Споразуму о стабилизацији и придруживању Република Србија треба да усклади већи број прописа и процедура, а степен интеграције, односно остварених резултата се оцењује сваке године у Извештају Европске комисије.

Са аспекта припремљености царинских прописа и усаглашености царинске тарифе са номенклатуром ЕУ, као предусловима за царинску унију, Србија је оцењена да је на "добром нивоу припремљености". У оквиру трговинске политике потребно је да се не примењује мере заштите на изабране пољопривредне производе, које нису оправдане према Споразуму о стабилизацији и придруживању.

Међутим, у Извештају се неповољно оцењује достигнути ниво преговора Републике Србије и Светске трговинске организације. Чланство у WTO и даље зависи од доношења Закона о генетички модификованим организмима који је усклађен са WTO и правним тековинама ЕУ, као и од завршетка преговора о приступу тржишту са извесним бројем држава чланица WTO (Извештај за 2016, Европска комисија).

2.3. Економски ефекти трговинске политике на привредни развој

Укључивање Србије у процес евроинтеграција довело је, у оквиру трговинске политике, до укидања царина и других баријера и стварања зона слободне трговине. За привлачење страних директних инвестиција од значаја је проглашење Србије као земље кандидата за чланство у ЕУ у 2011. године. То значи обавезу потпуне усаглашености са правним и институционалним оквиром ЕУ који гарантује сигурност, предвидивост и транспарентност пословних активности у Србији, што треба да допринесе повећању обима инвестиција.

Стране директне инвестиције у Србији, до 2008. године, углавном су се одвијале преко куповине предузећа у процесу приватизације, док тзв. greenfield инвестиције нису биле у довољној мери заступљене, али се њихово учешће повећава у 2010. године. ЕУ је главни извор страних инвестиција са уделом у нето директним страним инвестицијама од 82% у 2015. години.

Користи од страних директних инвестиција су вишеструке: отварају се нова радна места, повећава се ниво образовања, уведе нове технологије,

побољшава инфраструктура, односно утиче се на подизање конкурентности домаће производње и убрзање привредног развоја.

Анализа спољне трговине указују на то да Србија повећава обим спољно-трговинске размене са страним тржиштима, али уз стварање високог трговинског дефицита. Значајни кораци који су усмерени на јачање спољне трговине и остваривање приступа тржиштима других земаља, везани су за закључивање споразума о слободној трговини као што су ЦЕФТА, ЕФТА, споразум са Русијом и Турском. ЕУ је главни трговински партнер Србије, обезбеђујући 63,6% укупног извоза и 62,3% укупног увоза робе, а затим земље ЦЕФТА, што показује да се највећи обим промета остварује са земљама са којима су потписани спољно-трговински споразуми.

Макроекономске пројекције привредног раста, запослености и продуктивности за период 2011-2020. године наводе извозну орјентацију индустрије као једног од носиоца индустријског раста поред динамичног раста инвестиција и индустријске запослености, што указује на потребу даљег јачања извозне орјентације на основу раста домаће производње (Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011 до 2020, 2010).

3. Евроинтеграције у ужем смислу - заштита животне средине и очување биодиверзитета

Одрживом привредном развоју, поред економског аспекта интеграције и глобализације, доприноси и заштита животне средине и очување биодиверзитета. На значај животне средине указује и Миленијумска декларација¹ у којој се наводи као једна од основних вредности поштовање према природи. Осам миленијумских развојних циљева који проистичу из Декларације су (Миленијумска декларација Уједињених нација, 2000): искорењивање крајњег сиромаштва и глади, остваривање универзалног основног образовања, унапређивање родне равноправности и побољшање положаја жена, смањење смртности деце, побољшање материнске здравствене заштите, борба против ХИВ/СИДЕ, туберкулозе и других болести, заштита и унапређивање животне средине и развијање глобалних партнерских односа у циљу развоја.

¹ Основне вредности за међународне односе у двадесет првом веку обухватају и слободе, једнакости, солидарност, толеранцију и поделу одговорности.

Десет европских циљева су у области биодиверзитета су (Табела 1):

Табела 1. Европски циљеве у области биодиверзитета

<i>Биодиверзитет и ЕУ</i>
<ul style="list-style-type: none">-заштита најважнијих станишта и врста у ЕУ-очување и рестаурација услуга екосистема и биодиверзитета у руралним подручјима ЕУ-очување и рестаурација услуга екосистема и биодиверзитета у морском подручју ЕУ-ојачати могућност регионалног и територијалног развоја са биодиверзитетом у ЕУ-значајно смањити утицај инвазивних неаутохтоних врста и генотипова на биодиверзитет ЕУ
<i>ЕУ и глобалан биодиверзитет</i>
<ul style="list-style-type: none">-значајно ојачати ефективност међународног управљања за услуге екосистема и биодиверзитета-значајно ојачати подршку за услуге екосистема и биодиверзитета у ЕУ спољашњој помоћи-значајно смањити утицај међународне трговине на услуге екосистема и биодиверзитета на глобалном нивоу
<i>Биодиверзитет и климатске промене</i>
<ul style="list-style-type: none">-подржати адаптацију биодиверзитета на климатске промене-значајно ојачати базу знања за очување и одрживо коришћење биодиверзитета у ЕУ и глобално

Извор: The EU Biodiversity Strategy to 2020, 2011. European Union

3.1. Институционална основа заштите животне средине и биодиверзитета у Србији

Конвенција о биолошкој разноврсности Уједињених нација признаје суверено право сваке државе потписнице да располаже својим ресурсима и биодиверзитетом, али се од држава очекује да пружи подршку за три основна циља Конвенције (Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године, 2011):

- (1) заштита биолошке разноврсности,
- (2) одрживо коришћење компоненти биодиверзитета и
- (3) правична расподела добити од коришћења генетичких ресурса.

Обавезе држава потписница су дефинисане чланом 6. Конвенције који наводи да све државе чланице у складу са својим условима и могућностима треба да:

(1) израде или прилагоде постојеће националне стратегије, планове или програме за заштиту и одрживо коришћење биолошке разноврсности тако да они садрже мере дефинисане Конвенцијом и

(2) интегришу принципе заштите и одрживог коришћења биодиверзитета у релевантне секторске или међусекторске планове, програме и политике.

Од потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању Републике Србије са Европском унијом, питање заштите животне средине и очување биодиверзитета се разматра као део процеса евроинтеграције и одрживог развоја.

“Стране ће развијати и јачати сарадњу у области животне средине са кључним задатком заустављања даље деградације и побољшања постојећег стања у области животне средине у циљу остваривања одрживог развоја” (Члан 111, стр. 57, Споразум о стабилизацији и придруживању, 2008).

Национални законодавни оквир који је релевантан за ову област обухвата стратегије, законе, програме и акционе планове и директиве.

Стратегије:

- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године у којој су дефинисани основни циљеви и правци развоја ка развијенијом тржишној економији и већем квалитету живота свих грађана што је “истовремено пут придруживања и прикључивања Европској унији” и остваривању динамичног и одрживог привредног развоја.

- Национална стратегија одрживог развоја (2008) која је дефинисана са циљем јачања узајамног деловања и остварења значајних ефеката између заштите животне средине, економског раста и социјалне равнотеже.

- Национални програм интеграције (2009) који садржи као приоритете имплементацију ЕМАС прописа (систем управљања и контроле заштите животне средине) и Севесо II Директива (спречавање већих удеса који укључују опасне материје и ограничење њихових последица по здравље људи и животну средину).

- Стратегија увођења чистије производње у Републици Србији (2009) која разрађује концепт одрживог развоја кроз подстицање примене чистије производње, повећања енергетске и сировинске ефикасности и смањења настајања отпада.

- Национална стратегија управљања отпадом 2010-2019. године (2010) дефинисала је као приоритет успостављање система за управљање опасним отпадом из индустрије.

Република Србија уређује заштиту и унапређивање животне средине доношењем и закона којима се остварује одрживо управљање природним ресурсима и обезбеђује здрава животна средина. Нови законски оквир за заштиту животне средине у Републици Србији постављен је 2004. године доношењем Закона о заштити животне средине, Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, Закона о процени утицаја на животну средину и Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања који су усклађени са Директивама ЕУ.

Највећи број закона (16) у области заштите животне средине донет је 2009. године (Закони о заштити ваздуха, заштити природе, управљању отпадом, амбалажи и амбалажном отпаду, процени утицаја на животну средину, заштити од јонизујућег зрачења и нуклеарној сигурности и др.) што представља напредак у усклађивању прописа области заштите животне средине са релевантним законодавством ЕУ.

Програми и акциони планови обухватају: Национални програм заштите животне средине, Национални програм руралног развоја, Програм развоја и унапређења сточарства у Републици Србији за период 2008-2012. године, Акциони план очувања мочварних подручја у Републици Србији, Акциони планови заштите и очувања мрког медведа (*Ursus arctos*), вука (*Canis lupus*) и риса (*Lynx lynx*), Акциони план управљања јесетарским врстама у риболовним водама Републике Србије и Акциони план за инвазивне врсте на територији Републике Србије.

Поред наведених прописа, донете су и одговарајуће уредбе: Уредба (ЕС)1221/2009 о добровољном учешћу организација у систему управљања

и контроле заштите животне средине, Уредба (ЕС)1980/2000 о ревидираном програму доделе еколошког знака пренета и Уредба (ЕС)166/2006 о успостављању регистра испуштања и преноса загађујућих материја.

Генерално, Србија је постигла висок ниво усклађености са правним тековинама ЕУ. Међутим, за потпуну хармонизацију поглавља животне средине са регулативом ЕУ потребно је усвојити законе, подзаконске акте и акционе планове по областима везаним за управљање отпадом, водама, нејонизујућем зрачењу, заштити од јонизујућег зрачења и нуклеарној безбедности, амбалажи и амбалажном отпаду, заштити природе, заштити ваздуха, управљању хемикалијама, биоцидима, шумама, рибарству (одрживом коришћењу и заштити рибног фонда), заштити од буке и вибрација, геологији и друге законе.

У сектору животне средине неопходно је формирати институције које ће ефикасно пратити и спроводити послове приближавања ЕУ и обезбедити им просторне и техничке услове. Због тога је важна улога Министарства за животну средину, воде и шуме, Агенције за животну средину, Регулаторног тела за јонизујућа зрачења, Фонда за животну средину и локалних фондова, Привредне коморе Србије, Савета за одрживи развој и других државних институција и стручних органа.

3.2. Значај животне средине и биодиверзитета

Републику Србију карактерише велика генетичка, специјска и екосистемска разноврсност. Основе политике животне средине формулисане су највишим правним и законским актима. Држава је потписница бројних међународних споразума везаних за заштиту биодиверзитета и природе². У области животне средине се доноси већи број прописа после 2000. године. Тако су у 2001. години урађени извештаји о стању животне средине и природних ресурса. Национална стратегија за смањење сиромаштва из 2003. године садржи део везан за животну средину. У 2004. години усвојен је Закон о заштити животне средине, Закон о интегрисаној контроли и превенцији загађивања (IPPC), Закон о процени утицаја на животну средину (EIA) и Закон о стратешкој процени утицаја (SEA).

² Конвенције о мочварама које су од међународног значаја посебно као пребивалиште птица мочварица, Конвенције о заштити светског културног и природног наслеђа, Конвенције о међународној трговини угроженим врстама дивље флоре и фауне-CITES, Конвенције о биодиверзитету и њеног Протокола из Картагене, Конвенције о очувању миграторних врста дивљих животиња-Бонска, Конвенције о очувању европске дивље флоре и фауне и природних станишта-Бернска и друге.

Систем заштите природе у Републици Србији, као и основна категоризација заштићених добара дефинисани су Законом о заштити животне средине³ и Законом о заштити природе. Укупна површина коју обухватају заштићена подручја износи 518.204 ха што чини 5,86% територије Републике Србије. Заштићена природна добра према законским прописима су:

- 1) заштићена подручја (строги резерват природе, специјални резерват природе, национални парк, споменик природе, заштићено станиште, предео изузетних одлика, парк природе);
- 2) заштићене врсте (строго заштићена дивља врста, заштићена дивља врста);
- 3) покретна заштићена природна документа.

Циљ активности и мера у области животне средине је стварање услова за прилагођавање структуре и динамике привредних и других делатности, као и процеса у животној средини тако да се задовољавањем потреба садашњих генерација не угрожава право будућих генерација на здраву животну средину, на истом и вишем нивоу.

Очувању биодиверзитета доприноси и формирање еколошких мрежа на јединственом географском простору интегрисаних држава. Еколошка мрежа је “скуп међусобно повезаних или просторно блиских еколошких подручја која омогућавају слободни проток гена и битно доприносе очувању природне равнотеже и биолошке разноврсности” (Закон о заштити природе, 2010, стр. 19). У овом смислу су развијене следеће еколошке мреже: Паневропска еколошка мрежа (PEEN), Натура 2000 и Емералд мрежа.

Значајан допринос очувању биљних генетичких ресурса остварен је учешћем Републике Србије у Регионалној мрежи за биљне генетичке ресурсе југоисточне Европе (SEEDNet).

3.3. Ефекти интеграција на заштиту животне средине и биодиверзитета

У погледу испуњавања међународних обавеза у процесу интеграције држава чланица и кандидата за приступање ЕУ, развијени су и показатељи за праћење стања животне средине и одрживог развоја. Један од показатеља је ГЕФ-композитни индекс за биодиверзитет (GEF benefits index for biodiversity)

³ Закон о заштити животне средине («Службени гласник РС», бр. 135/04 и 36/09); Закон о заштити природе («Службени гласник РС», бр. 36/09, 88/10 и 91/10-испр.)

(Киран и др. 2006⁴). Вредност индекса се креће од 0 (нема потенцијала биодиверзитета) до 100 (максимални потенцијал биодиверзитета). Индекс представља релативни потенцијал биодиверзитета на основу врсте биодиверзитета представљене у свакој земљи, њиховог статуса претњи и разноврсности типова станишта. Методолошки оквир и приказивање овог индекса је у фокусу интресовања Светске банке, што значи да су поред економских, и еколошки показатељи су укључени у оцену привредног развоја. За Републику Србију ГЕФ је израчунат за 2008. годину и износи 0,2.

Економска вредност деградације животне средине у Републици Србији износи од 4,7% до 14% БДП (у другим земљама ЕУ процењено је да износи 4-8% БДП). Највеће штете проузроковане су загађењем ваздуха, загађењем воде, губитком водних ресурса и неодговарајућом праксом у управљању отпадом.

У Извештају о конкурентности 2010-2011 (The Global Competitiveness Report, 2010-2011), којим је обухваћено 139 земаља, Србија заузима 96. место и са бруто домаћим производом по становнику од 5.809 USD налази се на зачељу групе од 29 земаља које кроз повећање ефикасности теже да остваре економски раст. На основу остварених резултата, Србија се налази у веома неповољном конкурентском положају, јер је према већини показатеља испод просека земаља Југоисточне Европе, а то значи да је далеко од просека земаља чланица Европске уније.

Према резултатима WEF Лисабонски преглед из 2010. године, Србија је у односу на 2008. годину благо побољшала укупан степен конкурентности, пре свега због веће вредности подиндекса Одрживи развој. Међутим, према укупном индексу, али и према вредности свих подиндекса (информационо друштво, иновације, либерализација, мрежа индустрије, финансијске услуге, пословно окружење и социјална инклузија) Србија је у 2010. години и даље испод просека земаља Југоисточне Европе (The Lisbon Review 2010, 2010).

Табела 2: Вредност подиндекса одрживи развој

WEF Lisbon Review Index	Вредност	Индекс вредности 2010/2008	Индекс вредности 2010/2006	Индекс вредности 2010 ЕУ27=100
Укупни индекс	3,51	102,0	111,8	73,0
Одрживи развој	3,19	120,4	123,2	61,8

Извор: The Lisbon Review 2010.

⁴ Киран и др. 2006: D. P. Kiran, P. Buys, K. Chomitz, D. Wheeler's, „*Biodiversity Conservation Indicators: New Tools for Priority Setting at the Global Environment Facility*“, <http://issuu.com/world.bank.publications/docs/9780821387092/169>, 13.07. 2015.

“ЕУ промовише снажно деловање у области климе, одрживи развој и заштиту животне средине. Право ЕУ садржи одредбе које се односе на климатске промене, квалитет воде и ваздуха, управљање отпадом, заштиту природе, индустријско загађење, хемикалије, буку и цивилну заштиту. Србија је постигла изванредан ниво припремљености у овој области” (Извештај за 2016, Европска комисија).

Као кандидат за чланство у ЕУ Република Србија прима претприступну финансијску подршку (IPA) у оквиру претприступног инструмента. Компонента 3 и 5 IPA фондова су значајне са аспекта заштите животне средине јер обухватају инвестиције у регионални (транспорт, животна средина и конкурентност) и рурални развој. У области руралног развоја планирано је очување традиционалних раса чиме би се подржало 1.000 пољопривредних газдинстава за шта је у 2011. години утрошено 937.500 еура. Поред IPA фондова, Република Србија средства подршке обезбеђује пројектима у области заштите животне средине и путем донација, кредита, средстава међународне помоћи и средствима из инструмената, програма и фондова Уједињених нација и међународних организација.

Укупни издаци државе за област животне средине су недовољни и не прелазе 0,5% БДП (у периоду 2001–2008. године је износио око 0,3% БДП-а).

4. Закључак

Евроинтеграције, поред чвршћег повезивања и сарадње привреда, утичу и на одрживи економски и привредни развој. Са тржишног аспекта светско тражиште постаје јединствен географски простор на коме се испољавају предности специјализације и глобализације.

У процесу приступања Европској Унији и Светској трговинској организацији, Република Србија се обавезала да ће извршити хармонизацију већег броја регулатива и прописа како у областима у којима се остварује слобода кретања робе, услуга, људи и капитала, тако и у области заштите животне средине и одрживог развоја у складу са правним тековинама ових институција.

Позитивни ефекти евроинтеграција у ширем смислу, у области трговинске политике, испољили су се у постојању могућности за већи прилив директних страних инвестиција. Поред тога, укидање међусобних ограничења у међународној размени довели су повећања извоза што у наредном периоду може да подстакне даљи раст БДП. Негативни ефекти су се испољили у дефициту платног биланса због чега треба водити рачуна о структури спољно-трговинске размене и неопходности увоза одређених производа.

Позитивни ефекти евроинтеграција у ужем смислу, у области заштите животне и очувања биодиверзитета, огледају се у бржем развоју институционалног оквира у овој области и усаглашавањем са директивама ЕУ, као и развоју еколошких мрежа. Негативни резултати се јављају у недовољној укључености политике заштите животне средине у остале секторске политике и недостатку финансијских средстава у овој области.

У наредном периоду, до приступања Европској Унији и Светској трговинској организацији, треба смањити дејство негативних ефеката, а подстаћи даље дејство позитивних ефеката, посебно у садејству са ефектима других политика.

Литература

- Европска комисија. 2016: Извештај за Републику Србију, Радни документ комисије, Брисел, <http://www.seio.gov.rs/src/dokumenta/eu-dokumenta/godisnji-izvestaji-ek>, 20.09.2016.
- Киран и др. 2006: D. P. Kiran, P. Buys, K. Chomitz, D. Wheeler's, „*Biodiversity Conservation Indicators: New Tools for Priority Setting at the Global Environment Facility*“, <http://issuu.com/world.bank.publications/docs/9780821387092/169>, 13.07. 2015.
- Закон о заштити природе, „Службени гласник РС“, бр. 36 (2009), 88 (2010) и 91 (2010)-испр.
- Генерална скупштина Уједињених нација, 2000: Миленијумска декларација Уједињених нација. http://www.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_Milenijumska%20deklaracija%20UN.pdf, 28.09.2016.
- Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији, Влада Републике Србије, Канцеларија Владе Републике Србије за придруживање Европској унији (2005), www.seio.gov.rs/dokumenta/nacionalna_dokumenta.205.html, 19.10.2015.
- European Commission. 2010: Lisbon Strategy evaluation document, Commission staff working document, Brussels http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/pdf/lisbon_strategy_evaluation_en.pdf, 01.10.2106.
- Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране. 2008: Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране, http://seio.gov.rs/upload/documents/sporazumi_sa_eu/spp_prevod_sa_anexima.pdf, 19.08.2015.

Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије, Министарство животне средине и просторног планирања Републике Србије. 2011
http://www.zzps.rs/novo/kontent/stranicy/propisi_strategije/strategija_bioloske_raznovrsnosti.pdf, 17.06.2015.

Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије од 2011 до 2020, 2010. http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=45678, 22.10.2016.

The EU Biodiversity Strategy to 2020. 2011: European Union, Belgium
<http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/2020%20Biod%20brochure%20final%20lowres.pdf>, 08.08.2016.

The Global Competitiveness Report, 2010-2011. 2010: World Economic Forum, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf, 19.07.2016.

The Lisbon Review 2010, 2010: Towards a More Competitive Europe? World Economic Forum,
http://www3.weforum.org/docs/WEF_LisbonReview_Report_2010.pdf, 20.11.2016.

Brankica Todorović

IMPACT OF INTEGRATION ON SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT

Summary

Eurointegration, in a broader sense, lead to the lifting of tariff barriers and quantitative import restrictions which the state as an independent geographical areas become single world market. In a narrow sense, European integration are important for sustainable economic development because they enable environment and biodiversity protection at national and international level.

The paper analyzes bearing in mind the importance of European integration:

1) the impact of joining the national economies to the European Union (EU) and the World Trade Organization (WTO) on economic development and

2) the importance of European integration for the environment which contributes to the survival of protected areas and biodiversity.

The paper points to the importance of economic development in modern conditions which includes besides the economic and environmental components, as well as, development an institutional framework that contributes to the harmonization of the integration process.